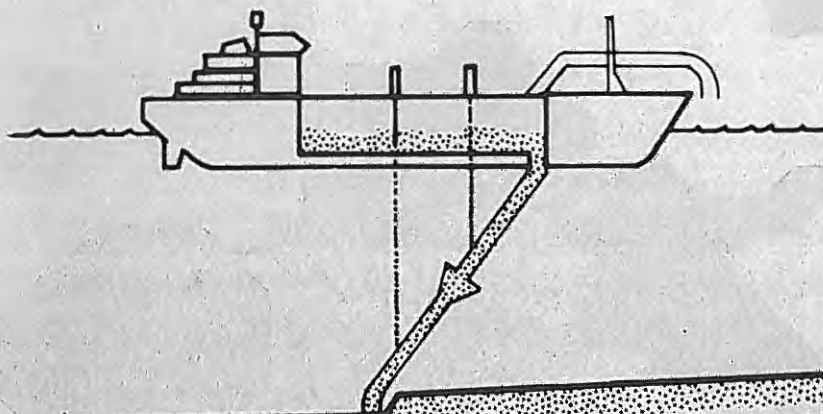

rijkswaterstaat

directie zeeland

ZANDWINBELEID
WESTERSCHELDE

zandwinning

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING

2 BETROKKEN BELANGEN

- 2.1 morfologisch belang
- 2.2 ecologisch belang
- 2.3 financieel/bedrijfseconomische belangen zandhandelaren
- 2.4 vraag en aanbod in de afgelopen jaren
- 2.5 toekomstige vraag naar Westerscheldezand
- 2.4 afweging van de betrokken belangen

3 DE WIJZE VAN VERDELING

4 KONKLUSIES: HET TOEKOMSTIGE ZANDWINBELEID OP DE WESTERSCHELDE

5 VIJFJARENBELEID

- 5.1 maximale hoeveelheden
- 5.2 afbouw naar de vrije marktsituatie
- 5.3 uitgifte
 - 5.3.1 gevestigde zandhandelaren
 - 5.3.2 overige zandhandelaren
 - 5.3.3 overheden
- 5.4 openbare inschrijving
- 5.5 zandwinplaatsen
- 5.6 toezicht op zandwinning en toezichtskosten

Bijlage 1 reacties en commentaar van de belanghebbenden

Bijlage 2 grafieken zandbalans Westerschelde

Bijlage 3 verdeling van het zand in de overgangsperiode

Bijlage 4 samenstelling werkgroep

ZANDWINBELEID WESTERSCHELDE

1 Inleiding

Op de Westerschelde wordt door verschillende partijen sedert vele jaren met vergunning van RWS, op grond van de Rivierenwet of de Ontgrondingenwet, zand gewonnen. De laatste jaren gaat het om een totale hoeveelheid van ruim 2,6 mln m³ per jaar. Het zand wordt uitsluitend gewonnen t.b.v. de handel en infrastrukturele werken (ophoogzand en asfaltzand). Aan de zandwinning liggen derhalve geen onderhoudsaspecten ten grondslag. Met name degenen die het zand winnen t.b.v. de handel (verder zandhandelaren genoemd) zijn financieel/bedrijfseconomisch gezien sterk afhankelijk van de zandwinning op de Westerschelde.

Alle voor de zandwinning op de Westerschelde verleende vergunningen lopen op 31 december 1992 af. De vraag naar zand onder zandhandelaren is de laatste jaren gestegen en zal naar verwachting de komende jaren verder stijgen.

Op grond van lodingen kan worden vastgesteld dat de zandwinning in het algemeen de zandbalans van de Westerschelde negatief beïnvloedt. Dit heeft een aantal morfologische en ecologische konsekwenties. In verband met het feit dat er onvoldoende natuurlijke compensatie plaatsvindt van het zand dat uit het systeem wordt gehaald, zal de zandwinning, naar huidige inzichten, op termijn mogelijk moeten worden verminderd.

Een belangrijke kanttekening bij eventuele vermindering van de zandwinning is dat de gekonstateerde afname van de zandhoeveelheid een trendmatige inschatting is. Absolute konklusies kunnen daaromtrent vooralsnog niet worden getrokken. De zandbalans kan in de komende jaren verder verslechteren, maar ook verbeteren. Over vijf jaar zal hiernaar opnieuw onderzoek worden verricht. Een nevenaspect betreft het inzicht dat uit het oogpunt van herstel en versterking van waarden (NW3) het gunstig kan zijn om sediment uit het oostelijke deel van de Westerschelde te onttrekken. In verband met de onzekerheid over de ontwikkeling van de zandbalans in de komende jaren, maar gezien de huidige kennis over de negatieve trendlijn dient, in samenhang met de financieel/bedrijfseconomische belangen van de zandhandelaren, de maximale hoeveelheid te winnen zand voor de jaren 1993 t/m 1997 voor de gehele Westerschelde gefixeerd te worden op het huidige maximum van 2,6 mln m³ per jaar.

Ten aanzien van de verdeling van het zand voor de handel is in 1990 een trendbreuk ontstaan in het tot dan toe gevoerde beleid. De markt werd lange

tijd beheerst door een zevental gevestigde zandhandelaren die van oudsher op de Westerschelde opereren. RWS werkte aan de afscherming van deze markt mee door nieuwe concessionarissen te werven. Mede onder druk van de uitspraak van de Kroon (Koninklijk Besluit van 1 april 1988) inzake het geschil tussen de HID RWS Zeeland en Van Wijngaarden Zandzuig- en Transportbedrijf B.V., werd besloten een meer open beleid ter zake de verdeling van het zand te voeren. In 1990 hebben als eerste resultaat van dit veranderende beleid, naast de gevestigde nog een zevental nieuwe zandhandelaren een (kleine) concessie gekregen.

RWS staat thans op het standpunt dat dezerzijds marktbeïnvloeding in de toekomst dient te worden vermeden.

In verband met bovenstaande ontwikkelingen is er behoefte aan een zorgvuldig beleid voor de zandwinning op de Westerschelde. In dit beleid dient enerzijds te worden bepaald welke hoeveelheden en op welke lokaties zand kan worden gewonnen gedurende de komende vijf jaar, een en ander op grond van een brede belangenafweging.

Anderzijds dient te worden bepaald hoe de beschikbare hoeveelheid zand zal worden verdeeld onder de belanghebbenden en binnen welke termijn veranderingen ter zake dienen te zijn gerealiseerd. Gestreefd dient te worden naar een wijze van verdeling waarbij alle belanghebbenden op dezelfde wijze en met gelijke kansen kunnen meedingen naar de beschikbare hoeveelheid te winnen zand.

Dit nieuwe beleid zal, met name als gevolg van de nieuwe wijze van verdeling, niet zonder konsekventies zijn voor de bedrijfsvoering van met name de zandhandelaren. Bij de invoering zal daarom in een overgangsfase moeten worden voorzien zodat de betrokken partijen de gelegenheid krijgen zich in te stellen op de veranderende situatie.

In deze nota wordt ingegaan op de zandproblematiek van de Westerschelde. Het gaat om zandwinning tussen de lijn Vlissingen-Breskens en de Belgische grens (dus niet het mondingsgebied). De overige Zeeuwse wateren en de Noordzee blijven buiten beschouwing.

Getracht is voor het beleid een zo breed mogelijk draagvlak te verkrijgen. De betrokken partijen zijn, voordat het beleid is vastgesteld, uitvoerig geïnformeerd op een daartoe georganiseerde informatiebijeenkomst. Nadien heeft men de gelegenheid gehad schriftelijk op het voorgestelde beleid te reageren. Hun reacties en de wijze waarop daarmee bij de uiteindelijke vaststelling van het beleid rekening is gehouden, zijn opgenomen in bijlage 1.

De H.I.D. van Rijkswaterstaat directie Zeeland heeft het voorliggende beleid vastgesteld.

Hieronder zal in hoofdstuk 2 nader worden ingegaan op de bij de besluitvorming over de zandwinning betrokken belangen. Beleidskeuzes dienen te worden gebaseerd op de afweging van deze belangen. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de door RWS voorgestane nieuwe wijze van verdeling. In hoofdstuk 4 worden tenslotte de konklusies getrokken en in hoofdstuk 5 wordt het nieuwe zandwinbeleid geformuleerd.

2 Betrokken belangen

Bij de zandwinning zijn, zoals in de inleiding reeds is aangegeven verschillende belangen aan de orde: morfologische, ecologische en financieel/bedrijfseconomische belangen. Deze belangen zijn deels met elkaar strijdig. RWS zal op grond van een analyse en middels een afweging van deze belangen keuzes moeten maken en het nieuwe beleid bepalen. Hieronder volgt kort een analyse van de betrokken belangen

2.1 Morfologisch belang

De maximaal winbare hoeveelheid zand wordt op basis van inhoudsberekeningen (zgn. zandbalans) van de Westerschelde periodiek voor meerdere jaren vastgesteld. Deze maximale hoeveelheid te winnen zand wordt vooral bepaald omwille van het morfologisch belang. Het gaat erom de zandbalans niet te verstoren; er moet evenwicht zijn. Gewonnen zand moet weer worden gecompenseerd door natuurlijke aanvoer. Indien dit niet gebeurt dan ontstaat een negatieve zandbalans. Dit heeft een verminderde weerstand in de rivier tot gevolg hetgeen leidt tot hogere stroomnelheden. Dit resulteert uiteindelijk in de aantasting van de stabiliteit van de zeeweringen en oevers. Met het herstel en onderhoud van zeeweringen en oevers, in verband met voornoemde morfologische ontwikkeling, zijn voor het Rijk zeer grote bedragen gemoeid.

In verband hiermee was voor de jaren 1990, 1991 en 1992 zandwinning voor een maximale hoeveelheid toegestaan van 2,6 mln m³ per jaar.

Aan de hand van lodingen van 1990 zijn nieuwe inhoudsberekeningen uitgevoerd. Op grond daarvan is in het algemeen een negatieve trendlijn van inhoudsverandering vastgesteld.

De inhoudsberekening van juni 1991 leert dat er vanaf 1970 tot heden ca 57 mln m³ zand uit de Westerschelde is verdwenen als gevolg van de zandwinning (meer gegevens hieromtrent zijn opgenomen in bijlage 2).

Voorts blijkt dat er sinds 1970, van natuurlijke aanvoer van zand gemiddeld gezien nauwelijks sprake is. Datgene wat eruit wordt gehaald, wordt derhalve niet gecompenseerd. Zoals uit het voorgaande blijkt is dit een zeer ongewenste ontwikkeling.

2.2 Ecologisch belang

Een stabiele zandbalans is tevens van groot belang voor de functies van het waterhuishoudkundig systeem. Aantasting van deze functies is in strijd met de aan de Westerschelde in de Derde Nota Waterhuishouding (NW3) toegekende functies en het Beleidsplan Westerschelde. Er is geconstateerd dat de zandbalans van de Westerschelde negatief is, met name als gevolg van de zandwinning. Hieruit vloeit voort dat de zandwinning onder de huidige omstandigheden strijdig is met het ecologisch belang. Meer specifiek wordt het systeem in het oostelijk deel van de Westerschelde verstoord door een hoge bagger- en stortintensiteit en neigt het naar versnelde verlanding. Paradoxaal genoeg kan een bijdrage aan het herstel van evenwicht zijn gelegen in het reduceren van de retourstroom van stort- naar baggerlocaties. Dit kan in dit specifieke geval worden bereikt door meer zand in het oostelijk deel van de Westerschelde aan het systeem te onttrekken met gebruikmaking van de bestaande zandwinning. De zandwinning zal daarom van het westelijk deel van de Westerschelde naar het oostelijk deel worden verschoven.

2.3 Financieel/bedrijfseconomische belangen zandwinners

De vraag naar zand is afkomstig van een drietal te onderscheiden partijen:

- 1) RWS en overige Nederlandse overheden t.b.v. infrastructurale werken;
- 2) Belgische Staat;
- 3) zandhandelaren (c.q. concessiehouders).

RWS noch andere Nederlandse overheden winnen zelfstandig zand. Zij nemen dit mee in het kader van de aanbesteding van de infrastructurale werken. De Belgische Staat wint zand ten behoeve van infrastructurale werken in België, in het kader van het onderhoud van de vaargeul. Een aantal zandhandelaren wint zelfstandig zand met behulp van eigen materieel, anderen besteden dat uit.

De zandwinplaatsen voor de handel liggen verspreid over de Westerschelde. Thans is 78 % van de zandwinning geconcentreerd in het westelijk gedeelte van de Westerschelde, de overige 22 % bevindt zich in het oostelijk gedeelte.

De concessiehouders betalen de dienst der Domeinen in 1992 een vaste prijs van f 0,90 per ton. De Belgische Staat verkrijgt 300.000 m³ om niet, conform gemaakte internationale afspraken. Datzelfde geldt ook voor Rijkswaterstaat. De andere Nederlandse overheden betalen een Domeinvergoeding.

Naast de Domeinvergoeding worden door RWS toezichtskosten in rekening gebracht.

2.4 Vraag en aanbod in de afgelopen jaren

De vraag naar zand, met name bij de zandhandelaren, overtreft de laatste jaren verre het aanbod. Het aanbod was tot op heden, zoals reeds vermeld maximaal 2,6 mln m³ per jaar. De vraag voor 1992 lag ca. 1 mln m³ hoger. RWS en de overige Nederlandse overheden reserveerde 300.000 m³ van de 2,6 mln m³ voor eigen gebruik. Aan de Belgische Staat werd eenzelfde hoeveelheid toegekend. De overige twee miljoen werd gereserveerd voor commerciële zandwinning.

Het totale aantal zandhandelaren op de Westerschelde bedraagt 14. Zeven van deze zandhandelaren namen in totaal ruim 1,8 mln m³ voor hun rekening, dit zijn tevens de gevestigde zandhandelaren, zij winnen reeds sinds vele jaren zand op de Westerschelde. De overige ca 200.000 m³ werd gelijkelijk verdeeld over de overige zeven, dit zijn de zogenaamde nieuwe (sedert 1990) zandhandelaren.

2.5 Toekomstige vraag

De vraag van Belgische kant naar Westerschelde-zand zal naar verwachting ten minste gelijk blijven. De behoefte aan zand in Nederland t.b.v. infrastructurele werken blijft over de jaren bezien eveneens gelijk.

De trend van toenemende vraag naar zand voor de handel zet zich waarschijnlijk in de jaren na 1992 voort (deze vraag is overigens altijd groter geweest dan het aanbod). De toename zit vooral bij de zogenaamde nieuwe zandhandelaren die in 1990 voor het eerst een klein kwantum verkregen. Zij willen allen een groter kwantum. Voorts melden zich nieuwe gegadigden op de zandwinmarkt. Dit is mede een gevolg van de toenemende weerstand tegen zandwinning uit landlocaties. Daardoor gaat men op zoek naar nieuwe winplaatsen en komen ook de bestaande winplaatsen onder grotere druk te staan.

2.6 Afweging van de betrokken belangen

Uit voorgaande analyse blijkt dat de zandbalans een negatieve trendlijn vertoont. Er is echter meer aanvullend onderzoek over een langere periode noodzakelijk om met meer zekerheid te kunnen beoordelen of deze lijn zich negatief zal blijven ontwikkelen.

In het algemeen verzet het ecologisch belang zich tegen zandwinning indien dit leidt tot een instabiele zandbalans. Ten behoeve van het ecologisch belang zal een verschuiving in de zandwinning van west naar oost moeten worden gerealiseerd.

De zandwinners, met name de zandhandelaren hebben belang bij een blijvend aanbod van zand uit de Westerschelde in verband met de continuïteit van hun

bedrijfsvoering op deze activiteit. Gezien de groeiende vraag hebben ze zelfs belang bij een toename van de zandwinning.

Het morfologische en ecologische belang staat in deze tegenover het belang van de zandwinners.

De belangen afwegend kent RWS prioriteit toe aan morfologische en ecologische belangen, zijnde zwaarwegende algemene belangen die voorts hun erkenning vinden in NW3 die door de Tweede Kamer is goedgekeurd.

Dit zou er toe moeten leiden dat de zandwinning op de Westerschelde drastisch wordt beperkt dan wel beëindigd. We tekenden echter aan dat er nog nader onderzoek naar de ontwikkeling van de trendlijn van de zandbalans moet worden verricht. Gezien tevens het belang van met name de gevestigde zandhandelaren en de vereiste bestuurlijke zorgvuldigheid is het verdedigbaar om de hoeveelheid te winnen zand te bevroren voor de duur van vijf jaar. Na deze periode zal op grond van het verrichtte onderzoek beter geoordeeld kunnen worden over de toekomst van de zandwinning op de Westerschelde. De zandhandelaren en overheden die het zand uit de Westerschelde afnemen, moeten niettemin rekening houden met de mogelijkheid dat na 31 december 1997 de totale toegestane hoeveelheid van 2,6 mln m³ per jaar naar huidige verwachting sterk moet worden verminderd, casu quo in het uiterste geval stopgezet.

Vanaf 1992 is gestart met de verschuiving van de zandwinning van west naar oost.

3 De wijze van verdeling

Twee reële opties om de verdeling van zandconcessies te realiseren worden hieronder met elkaar vergeleken:

a) toedeling door RWS op grond van vastgestelde criteria;

bij deze optie wijst RWS aanvragen toe op grond van door RWS vastgestelde criteria. Hierbij zal de markt worden opengesteld voor meer aanvragers, RWS verleent de benodigde vergunningen en houdt het toezicht.

b) vrije markt:

de dienst der Domeinen biedt namens de Staat der Nederlanden als eigenaar het zand aan op de vrije markt waarop de geïnteresseerden kunnen inschrijven; de hoogste bidder krijgt het per kavel aangeboden zand toegewezen. RWS en de dienst der Domeinen verlenen de benodigde vergunningen en houden het toezicht.

RWS heeft, mede naar aanleiding van de zaak Van Wijngaarden, besloten om een opener toewijzingsbeleid te gaan voeren. Naar aanleiding daarvan stelt RWS zich op het standpunt dat marktbeïnvloeding moet worden vermeden.

Indien RWS toedeelt op grond van door haar zelf vastgestelde criteria zal dit altijd bepaalde belanghebbenden, die niet aan die criteria voldoen, a

priori uitsluiten. Dit is in strijd met het eerder genoemde beleidsuitgangspunt dat RWS niet aan marktbeïnvloeding wil doen. Er bestaat overigens twijfel aan de mogelijkheid dat überhaupt goede objektieve criteria aanwezig zijn voor toewijzing c.q. afwijzing.

De optie van de vrije markt voldoet ten opzichte van de toedelingsoptie beter aan de eis van een open toewijzingsbeleid; iedereen kan op de vrije markt op gelijke wijze meedingen naar een concessie.

De vrije marktoptie verdient derhalve de voorkeur.

Het ombuigen van het huidige toedelingsbeleid naar een vrije markt heeft voor de gevestigde zandhandelaren onder andere tot gevolg dat ze hun beschermde positie verliezen. Ze waren van oudsher nagenoeg verzekerd van toewijzing van de door hen aangevraagde hoeveelheden. Dit zorgde voor zekerheid en continuïteit in hun bedrijfsvoering. Met de omschakeling naar de vrije markt verdwijnt die zekerheid en zullen ze moeten gaan concurreren. Een ander gevolg voor de handelaren zal naar verwachting een prijsopdrijving zijn. Tot op heden gold een vaste aan de dienst der Domeinen te betalen vergoeding, naast betaling van toezichtskosten voor RWS. In de toekomst zal naast voornoemde toezichtskosten de prijs bepaald worden door de vrije markt van vraag en aanbod.

In verband met voornoemde gevolgen voor met name de gevestigde zandhandelaren zal RWS een zorgvuldig beleid voeren om hen de tijd te gunnen zich in te stellen op deze veranderende situatie. De ombuiging zal daarom geleidelijk aan over een vijftal jaren verspreid worden gerealiseerd.

De Nederlandse en Belgische overheden behouden hun positie. De voor hen gereserveerde hoeveelheden zand blijven in beginsel onveranderd, tenzij om morfologische redenen daaraan afbreuk dient te worden gedaan. Deze uitzonderingspositie vindt z'n rechtvaardiging in het algemeen belang waarvoor het zand wordt aangewend.

4 Konklusies

In het voorgaande is vastgesteld dat:

- de zandbalans van de Westerschelde een ongewenste negatieve trendlijn vertoont, maar dat nader onderzoek nodig is om een definitief oordeel te kunnen vellen over de toekomst van de zandwinning op de Westerschelde;
- dat niettemin rekening dient te worden gehouden met een mogelijke sterke vermindering van de toegestane hoeveelheid zand van 2,6 mln m³ per jaar na 31 december 1997;
- dat mede in verband met de negatieve trendlijn van de zandbalans en met de financieel/bedrijfseconomische belangen van met name de van oudsher hier gevestigde zandhandelaren, een vijfjarenbeleid zal worden gevoerd

waarbij de huidige maximaal toegestane hoeveelheid te winnen zand wordt bevroren op 2,6 m3 zand per jaar, waarvan 2 mln m3 voor de handelaren, 300.000 m3 voor de Belgische Staat en 300.000 m3 voor eigen dienst(en) en andere Nederlandse overheden;

- dat gedurende deze vijf jaar gefaseerd een andere wijze van verdeling van het beschikbare zand aan de handelaren zal worden gerealiseerd, te weten van "toedeling" naar "vrije markt". De gevestigde zandhandelaren zullen gedurende die periode een (deels) beschermde positie houden;
- dat een verschuiving van de zandwinning van het westelijk gedeelte van de Westerschelde naar het oosten zal worden gerealiseerd.

5 Vijfjarenbeleid

De zandwinning op de Westerschelde wordt gedurende een periode van vijf jaar, tot 1 januari 1998 gelimiteerd tot het huidige niveau. In deze periode zal nader onderzoek worden gedaan naar de ontwikkeling van de zandbalans van de Westerschelde. Afhankelijk van de uitkomsten van dat onderzoek kan met meer zekerheid over de toekomst van de zandwinning op de Westerschelde worden beslist. Gedurende deze periode zal een beleid worden gevoerd waarin naast de bevroering van de huidige hoeveelheid te winnen zand, toegewerkt zal worden naar een vrije marktsituatie waarbij het beschikbare zand via jaarlijks te organiseren openbare inschrijvingen wordt uitgegeven.

5.1 Maximale hoeveelheden

Gedurende het vijfjarenbeleid geldt uitgaande van het maximum van 2,6 mln m3 per jaar de volgende verdeling:

- voor de zandhandelaren max. 2 mln m3 per jaar;
- voor Rijkswaterstaat en overige Nederlandse overheden max. 300.000 m3 per jaar;
- voor de Belgische Staat max. 300.000 m3 per jaar.

5.2 Afbouw naar de vrije marktsituatie

Te beginnen in 1993 wordt het thans nog gereserveerde gedeelte zand voor de gevestigde zandhandelaren geleidelijk verminderd (dit zal jaarlijks met 20 % geschieden, zie bijlage 3), zodanig dat 1 januari 1997 de volledige beschikbare zandhoeveelheid op de vrije markt wordt aangeboden en uitgegeven via de -voor een ieder toegankelijke- openbare inschrijving die jaarlijks wordt georganiseerd.

5.3 Uitgifte

In het onderstaande zal op grote lijnen worden aangegeven op welke wijze voortaan het zand voor de verschillende betrokken partijen zal worden

uitgegeven.

5.3.1 Gevestigde zandhandelaren

De gevestigde zandhandelaren zijn onder het nieuwe beleid tot 1 januari 1997 verzekerd van het jaarlijks voor hen gereserveerde zand. Daarnaast kan men meedingen op de vrije markt. De openbare inschrijving wordt jaarlijks georganiseerd en zal telkens uiterlijk 1 november zijn afgerond.

Met betrekking tot het gereserveerde deel krijgt men jaarlijks van RWS een aanbod volgens het systeem van geleidelijke vermindering (zie bijlage 3). Voor dit deel plus het deel dat op de vrije markt via de openbare inschrijving is verkregen dient men jaarlijks een publiekrechtelijke vergunning aan te vragen bij RWS conform de gebruikelijke procedure. Het verdient aanbeveling dat men deze vergunning reeds in een vroegtijdig stadium aanvraagt (augustus) in verband met de benodigde procedurele termijn (Ontgrondingenwet max. 4 maanden). In de beschikking zal na afronding van de openbare inschrijving de totale gegunde hoeveelheid kunnen worden opgenomen. Daarnaast dient men zoals gebruikelijk een privaatrechtelijke vergunning te verkrijgen van de Dienst der Domeinen.

5.3.2 Overige zandhandelaren

De overige zandhandelaren kunnen meedingen bij de openbare inschrijving. Voor het aanvragen van de benodigde vergunningen geldt hetzelfde als gesteld onder 5.3.1.

5.3.3 Overheden

Voor de overheden verandert er niets. RWS blijft de hoeveelheden benodigd zand ten behoeve van infrastrukturele werken meenemen in de bestekken. De Belgische Staat voert het toegestane deel zelf af. Andere overheden dienen een vergunning aan te vragen bij RWS en de Dienst der Domeinen.

5.4 Openbare inschrijving

De openbare inschrijving wordt door de dienst der Domeinen te Arnhem georganiseerd en in overleg met RWS uitgevoerd. De openbare inschrijving zal elk jaar uiterlijk 1 november afgerond zijn.

Bij de uitvoering zal onder andere het volgende in acht worden genomen:

- 1) De openbare inschrijving belooft een maximale hoeveelheid van 2 mln. m³ per jaar. De totale te winnen hoeveelheid zand zal worden verdeeld in kavels van variabele grootte (ten minste 30.000 m³ c.q. 48.000 ton).
- 2) Iedereen mag inschrijven, de Inspecteur der Domeinen te Arnhem beslist over de gunning.
- 3) Men dient in te schrijven in de vorm van een eenheidsprijs (f.... per ton). De hoogste bieder aan wie gegund wordt, dient de aanneemsom te voldoen in vier gelijke termijnen; de eerste termijn vervalt bij de

ondertekening van de overeenkomst en de volgende termijnen telkens drie maanden later, tenzij het zand eerder wordt afgenomen, in welk geval ook eerder dient te worden betaald. Teruggave van (een deel van de) termijnen zal niet plaatsvinden tenzij de Inspecteur anders beslist.

- 4) Gunning geschiedt voor de duur van een jaar. Binnen deze periode dient in beginsel het toegewezen zand te worden gewonnen. Elke zandwinner mag maximaal 25 % van het jaarlijks nieuw verkregen gedeelte dat niet is gewonnen naar het volgende jaar overhevelen. Dit overgehevelde deel wordt naast het jaarlijks nieuw verkregen gedeelte in de vergunning meegenomen. Dit komt op het volgende neer:

1993: overheveling i.v.m. niet gewonnen zand in 1992 van max. 25 % van het vergunde deel in 1992;

1994: overheveling i.v.m. niet gewonnen zand van max. 25 % van het nieuw verkregen deel in 1993, enzovoort

Voor het overgehevelde gedeelte dient men de aktuele Domeinenvergoeding en RWS toezichtskosten te betalen, dus de bedragen die gelden in het jaar waarnaar overgeheveld wordt.

- 5) De eventueel niet afgenomen hoeveelheid zand, die de sub 4 genoemde 25 % overschrijdt, vervalt aan de Staat en kan na afloop van het tijdvak opnieuw door de Staat worden verkocht.
- 6) Voor het gereserveerde zand wordt aan de gevestigde zandhandelaren het aktuele Domeinentarief (in 1992 90 cent per ton) in rekening gebracht. Dit tarief wordt jaarlijks aangepast. Voor het zand dat op de vrije markt wordt aangeboden geldt als bodemprijs het aktuele Domeinentarief. Onder die prijs zal niets worden verkocht.
- 7) Overschrijding van de gegunde hoeveelheid is niet toegestaan. De aannemer verbeurt een boete in geval overschrijding plaatsvindt (dit is verder opgenomen in de overeenkomst van de Dienst der Domeinen).
- 8) Bij Rijkswaterstaat zijn, voorzover aanwezig, gegevens verkrijgbaar m.b.t. de kwaliteit van het zand. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend. Zonodig kan op aanvraag en/of op initiatief van Rijkswaterstaat een proefzuiging worden verricht.

Voor een proefzuiging is geen vergunning van Rijkswaterstaat benodigd maar aan de proefzuiging zullen door de dienst der Domeinen in overleg met RWS schriftelijk nadere voorschriften worden gesteld.

5.5 Zandwinplaatsen

In 1992 wordt in het westelijke deel van de Westerschelde ca. 65 % en in het oostelijke deel ca. 35 % van het beschikbare zand gewonnen. In de komende jaren zal een hoger percentage zand uit het oostelijke deel moeten worden gewonnen. Bij de herverdeling is uitgegaan van een geleidelijke overgang, die in 1992 reeds in gang is gezet naar een verdeling van 50 % west en 50 % oost. De grens tussen oost en west is dan gedacht ter hoogte

van Hansweert (4° oosterlengte). Afhankelijk van de praktische ervaringen kan daarna de verdeling tussen west en oost nog nader worden gewijzigd.

5.6 Toezicht op de zandwinning en toezichtskosten

RWS houdt toezicht op de winning, controleert, verricht peilingen etc. RWS maakt kosten voor het uit te oefenen toezicht op de baggerwerkzaamheden (m.n. inzet schepen en menskracht). Het uitgangspunt van het zandbeleid is dat deze kosten moeten worden vergoed door de zandwinners.

De concessiehouders betaalden naast hun vergoeding aan Domeinen tot op heden i.v.m. deze toezichtskosten 5 cent per m³ rechtstreeks aan RWS Zeeland. Nieuwe berekeningen wijzen uit dat dit niet de kosten van RWS Zeeland dekt. De konsekwentie is dat het bedrag van 5 cent per m³ moet worden verhoogd tot 10 cent per m³ (dit is gelijk aan 6 cent per ton). In de voor 1992 verleende vergunningen is hiervan reeds uitgegaan. Voorheen verrekenende RWS de toezichtskosten op basis van m³, vanaf 1 januari 1993 zullen de toezichtskosten door RWS per ton worden verrekend. Evenals t.a.v. de Domeinvergoeding zullen in principe slechts volle schepen in rekening worden gebracht.

Jaarlijks zal de vergoeding voor toezichtskosten aangepast worden aan het onkostenniveau.

Andere Nederlandse overheden die samen met RWS gebruik maken van de jaarlijkse reservering van 300.000 m³, met name waterschappen en havenschappen betaalden, naast de Domeinenvergoeding, in het verleden 7 cent per m³ toezichtskosten aan RWS.

Dit wordt per 1 januari 1992 eveneens 10 cent per m³ (= 6 cent per ton).

De Belgische Staat betaalt op grond van internationale afspraken niets voor de 300.000 m³ die ze per jaar af mag voeren.

BIJLAGE 1

Om een zo breed mogelijk draagvlak te verkrijgen is het conceptbeleid toegezonden aan de belanghebbenden, zijnde de zandhandelaren en tal van overheden.

De zandhandelaren zijn uitvoerig geïnformeerd op een druk bezochte informatiebijeenkomst d.d. 21 april 1992.

Alle belanghebbenden zijn tot 1 juni 1992 in de gelegenheid gesteld schriftelijk te reageren op het beleid.

Velen hebben daarvan gebruik gemaakt. Hierna volgen hun samengevatte reacties en het kommentaar dezerzijds.

REAKTIES OP HET NIEUWE ZANDWINBELEID WESTERSCHELDE

1. v. Ouwerkerk BV, Faasse BV, Oosterlee BV/SEAM, Trama BV, De Hoop BV, Van der Kooi, Van der Sloot

tegen het nieuwe zandwinbeleid

voorstander van handhaving van de tot nu toe gevolgde procedure

- a. onzekerheid voor het bedrijf

voorstellen bedrijven:

- 1 afbouw over een langere periode i.v.m. aanpassing van de bedrijfsvoering
- 2 aanbestedingen uiterlijk in november
- 3 kavels van min. 50.000m²
- 4 criteria voor de technische uitrusting

2. Mijnster BV

tegen het nieuwe zandwinbeleid

- a. bijzonder sterke bevoordeling van de gevestigde orde

voorstel bedrijf:

- 1 alle vergunningen met een bepaald percentage verminderen
- b. i.s.m. het beleid van meer open mededinging

3. van Wijngaarden BV

niet voor of tegen het nieuwe zandwinbeleid

- a. er ontbreken bij de conceptnota gegevens over de zandbalans
- b. er moet in het beleid ook ruimte zijn voor toenemende zandwinning
- c. tekst van de conceptnota laat ruimte voor de gedachte dat de kleine concessionarissen bij de gevestigde zandhandelaren horen

voorstellen bedrijf:

- 1 "nieuwe" kleine zandhandelaren behoren tot de gevestigde zandhandelaren gerekend te worden, ook afbouwen met 20 % in vijf jaar
(i.v.m. richtlijn 6 en 7 van bijlage 1 H 2 beleidsnota GEGROND ONTGRONDEN)
kleine zandhandelaren zullen anders uit de markt worden geprijsd
- 2 eis dat men over eigen winmiddelen moet beschikken

4. Joh. Boele

tegen het nieuwe zandwinbeleid

a. bijzonder sterke bevoordeling van de gevestigde orde

voorstel bedrijf:

1 overgang voor alle vergunninghouders op gelijke wijze

b. i.s.m. het beleid van meer open mededinging

5. Verdoorn & Van der Kamp v.o.f.

tegen het nieuwe zandwinbeleid

a. sterke bevoordeling van de gevestigde orde

voorstel bedrijf:

1 "nieuwe" kleine vergunningen laten voortbestaan tijdens de overgangsregeling tot de grote d.m.v. de overgangsregeling tot eenzelfde grootte zijn gedaald

b. i.s.m. het beleid van meer open mededinging

6. Dengriza

tegen het nieuwe zandwinbeleid

a. niet mogelijk al een jaar vooruit te bepalen hoe de afname en het verbruik zal zijn in het komende jaar

b. prijsverhoging (andere vergelijkbare grondstoffen worden niet of nauwelijks in prijs verhoogd)

c. eerlijker verdeling van het beschikbare kwantum

7. Habouwaan BV

tegen het nieuwe zandwinbeleid

a. levert de verdieping aantoonbare problemen en/of schade voor RWS op?

b. de afbouwperiode van vijf jaar voor de gevestigde zandhandelaren is te lang

c. gelijkheidsbeginsel ?

d. criteria inbouwen b.v. degene die veel investeringen gedaan heeft gunnen i.p.v. iemand die gaat verhandelen.

e. veel grote bedrijven maken hun kwantum niet op, moeten deze dan toch nog vijf jaar dezelfde een beschermde positie krijgen ?

f. wat is de invloed van zandwinning op het Belgische deel van de Schelde voor het watersysteem Westerschelde. Is RWS bekend met het Belgische systeem ?

8. Cornet BV

tegen het nieuwe zandwinbeleid

a. sterke bevoordeling van de gevestigde zandhandelaren
voorstel bedrijf:

1. alle vergunningen afbouwen met eenzelfde percentage
(hierbij rekening houden met het stroombelang)

CONCLUSIE

- I Bijna alle zandhandelaren zijn tegen het nieuwe zandwinbeleid i.v.m. de nadelen voor de bedrijfsvoering; voor de nieuwe zandhandelaren het gevaar dat ze uit de markt worden geprijsd
- II De nieuwe zandhandelaren willen geleidelijke afbouw van hun kwantum, de meesten op dezelfde manier als de gevestigden
- III Enkele zandhandelaren verzoeken het opnemen van een criterium voor het gunnen nml. dat de aanvrager over eigen winmiddelen moet beschikken.

REACTIES VAN ANDERE INSTANTIES

1. WVC

eventueel voorwaarden in de vergunning opnemen i.v.m. oudheidkundig belang.

2. Landbouw, natuurbeheer en visserij

- a beleidsplan Westerschelde geeft aan dat zandwinning in principe alleen op lokaties plaatsvindt waar anders op termijn door de overheid onderhoudsbaggerwerken zouden moeten worden uitgevoerd, is dit in overeenstemming met de inleiding waarin staat dat aan de zandwinning geen onderhoudsaspecten ten grondslag liggen ?
- b eventuele verdieping van de vaargeul in de beschouwingen betrekken i.v.m. de nota " Het Schelde-estuarium, meer dan een vaarweg"
- c de nota zou moeten aangeven wat de consequenties zijn voor de kwaliteit van het te winnen zand bij de voorgestelde verschuiving (zoutgehalte speelt een rol)
- d de nota dient aan te geven in hoeverre de winning van Noordzeezand een bruikbaar alternatief is
- e voorzover aanleg van een buitendijks baggerspeciedepot van invloed is op de zandwinningsmogelijkheden moet daar aandacht aan besteed worden (MER-berging)

3. Provincie

Constateringen

- als gevolg van het vrije-marktsysteem alsmede de mogelijke beperking of zelfs beëindiging van winning in de Westerschelde zal de druk op winning in de Noordzee en landlocaties toenemen.
- de kosten van het Westerscheldezand zullen toenemen als gevolg van de hogere toezichtskosten en een mogelijke prijsopdrijving door de vrije inschrijving. Tevens zullen door de verschuiving hogere transportkosten ontstaan.
- het gaat om het gebied ten oosten van Vlissingen

Rekening houden met de hoeveelheden zand die nodig zullen zijn voor het WOV-project.

KOMMENTAAR OP DE REAKTIES OP HET NIEUWE ZANDWINBELEID WESTERSCHELDE

ad 1.a.

- 1 Er zal niet over een langere periode afgebouwd worden. Er is voor een periode van vijf jaar gekozen als zijnde een redelijke termijn voor de gevestigde zandhandelaren om hun bedrijfsvoering aan te passen.
- 2 de openbare inschrijving zal uiterlijk 1 november zijn afgerond
- 3 er komen kavels op de markt van verschillende grootte, minimaal 30.000 m³(c.q. 48.000 ton)
- 4 Domeinen kan geen vereisten voor inschrijving opnemen om te voorkomen dat grote zandhandelaren het zand opkopen terwijl ze het niet zelf winnen omdat ze Staatseigendom aanbiedt. Bij een staatsvermogen kun je geen mensen weren.
Bovendien vereist het aanleggen van criteria teveel onderzoek.
Alleen de technische vereisten zoals RWS die aan het materiëel stelt zullen in de aanbidding opgenomen worden.

ad 2.a.

de gevestigde orde zal voor een periode van vijf jaar gedeeltelijk beschermd worden in verband met de beginselen van behoorlijk bestuur. De huidige bescherming wordt hiermee in feite afgebouwd. Het is bestuurlijk onzorgvuldig om het kwantum van de gevestigde zandhandelaren in één keer op de vrije markt te brengen. De gevestigde zandhandelaren moeten de tijd krijgen hun bedrijfsvoering aan te passen.

ad 2.b.

Aan de nieuwe zandhandelaren is altijd duidelijk gemaakt dat zij geen rechten zouden kunnen ontlenen aan het kwantum dat ze de afgelopen twee jaar toegewezen hebben gekregen. Het gaat RWS te ver om hun belang op één lijn te zetten met het belang van de "gevestigde" zandhandelaren

ad 3.a.

Bij de nota zijn gegevens m.b.t de zandbalans gevoegd (zie bijlage 2).

ad 3.b.

RWS wil geen tussentijdse verhoging. Na afloop van de periode van vijf jaar kan het beleid eventueel bijgesteld worden, eventueel beperking van de zandwinning tot nul.

ad 3.c.

- 1 zie ad 2.b
- 2 RWS en Domeinen willen niet de eis stellen dat de zandhandelaren over eigen winmiddelen moeten beschikken omdat ze dan nog aan beïnvloeding van de markt meewerken.

ad 4.a.

zie ad 2

ad 5.a.

zie ad 2

ad 6.a.

Aan dit bezwaar wordt tegemoetgekomen; de periode waarin de zandhandelaren het zand kunnen winnen blijft in beginsel één jaar maar kan op verzoek worden verlengd van één tot anderhalf jaar.

ad 6.b.

De prijsverhoging voor de toezichtskosten is gebaseerd op berekeningen. Uitgangspunt van het zandbeleid is dat de toezichtskosten die RWS maakt door de zandhandelaren worden vergoed. RWS maakt geen winst maar moet wel kostendekkend werken. Het bedrag van de toezichtskosten was al jaren niet meer bijgesteld. De nieuwe berekeningen wijzen uit dat de oude vergoeding de kosten van RWS Zeeland niet dekt.

De prijs van het zand zal de komende jaren door de markt bepaald worden, dit is inherent aan het vrije markt beleid (met als minimumprijs het vaste Domeinentarief).

ad 6.c.

zie ad 2

ad 7.a.

verdieping leidt tot verruiming van de geulen en dit tast de oevers aan. Deze verruiming wordt mede veroorzaakt door zandwinning t.b.v. infrastructurele werken en het onderhoudsbaggerwerk door de Belgische overheid. Welk aandeel elk van deze activiteiten in de verruiming heeft is niet te bepalen. Op het ogenblik worden een zes-tal oevervakken in het oostelijk deel van de Westerschelde verdedigd. De Belgische staat betaald hieraan een deel.

ad 7.b.

zie ad 2

ad 7.c.

i.v.m. het gelijkheidsbeginsel wordt er nu naar een vrije markt toegegaan en is dit nieuwe beleid ontwikkeld

ad 7.d.

RWS en Domeinen willen de markt niet meer beïnvloeden aan de hand van (subjectieve) criteria.

ad 7.e.

de gevestigde bedrijven krijgen een tijdelijke beschermde positie omdat ze er gerechtvaardigd op mochten vertrouwen dat de hoeveelheid zand die ze zouden mogen winnen niet plotseling onredelijk verminderd zou worden.

ad 7.f.

met België zal overleg gevoerd gaan worden over een uniforme en afgestemde aanpak.

ad 8.a.

zie ad 2

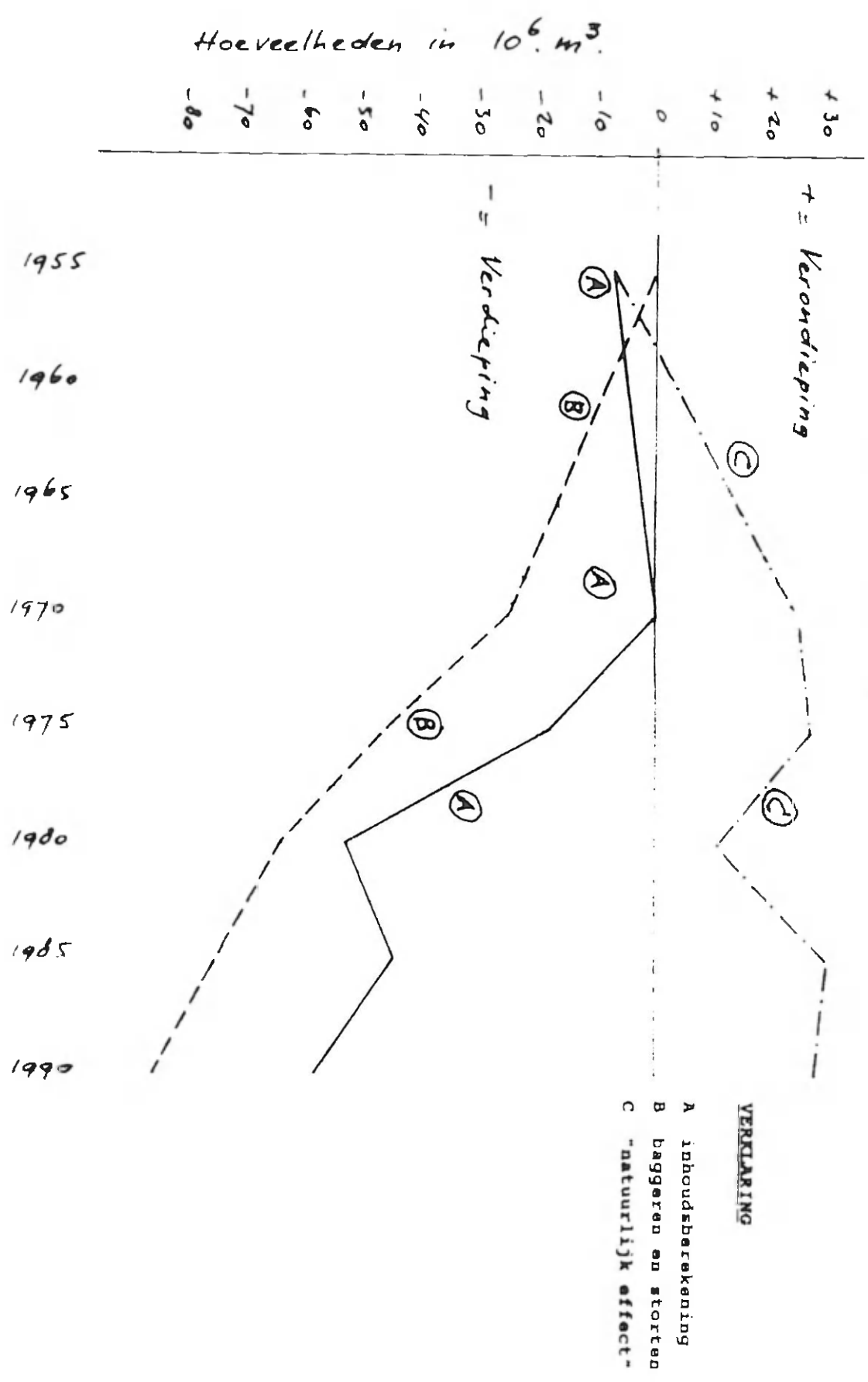
REACTIE OP DE OPMERKINGEN VAN ANDERE INSTANTIES

ad 1. voorwaarden die WVC stelt i.v.m. het cultureel erfgoed zullen zoals voorgaande jaren in de vergunning opgenomen worden

ad 2.

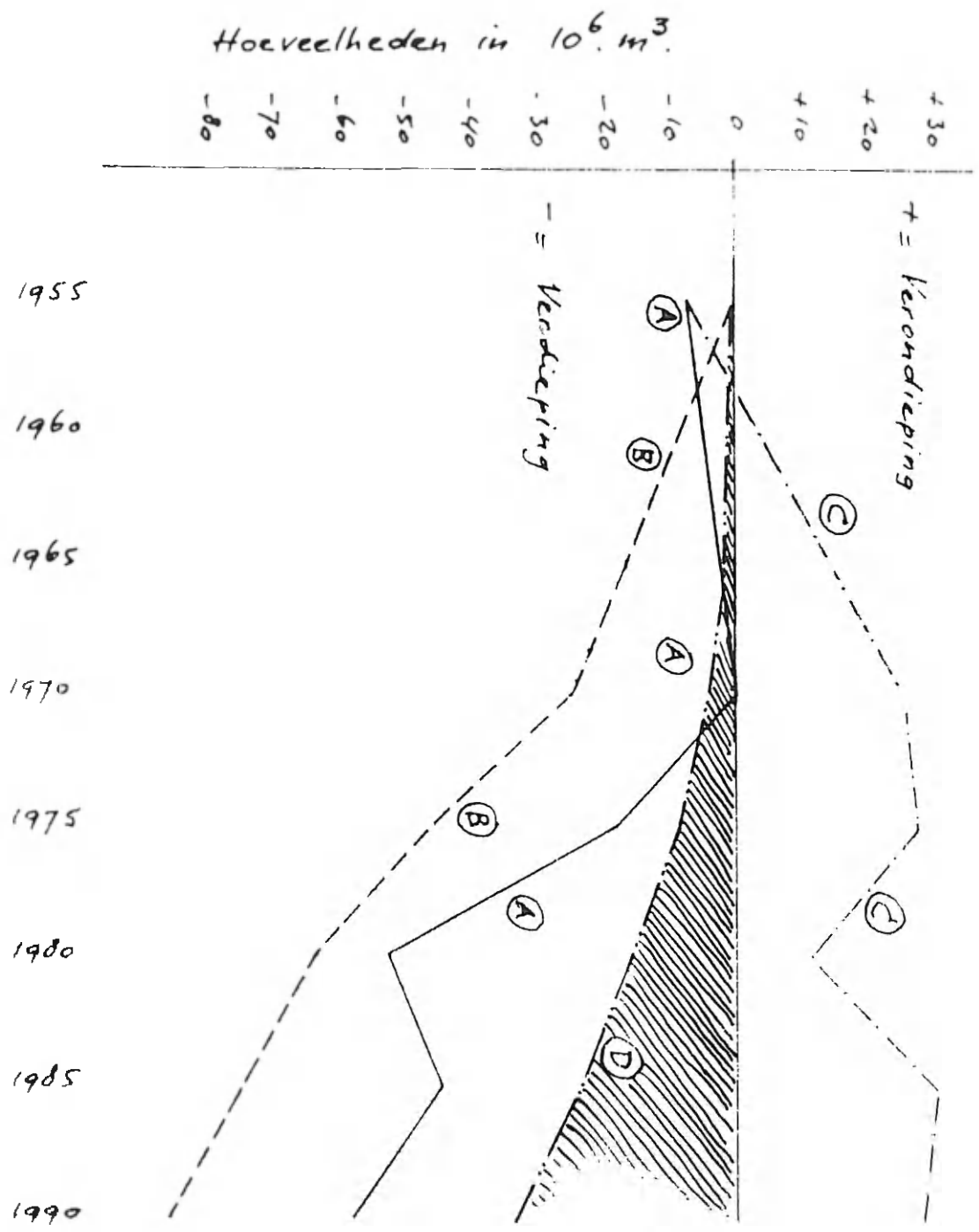
- a er liggen aan de zandwinning in de Westerschelde geen onderhoudsaspecten ten grondslag.
- b In verband met de huidige onzekerheid over de verdieping wordt daarmee in deze nota vooralsnog geen rekening gehouden. Indien op korte termijn zou worden besloten tot verdieping zal RWS zich nader beraden over de gevolgen hiervan voor de zandwinning
- c/d de nota van het nieuwe zandwinbeleid beperkt zich tot Westerschelde-zand.
- e er is geen extra zand noodzakelijk voor depotvorming.
Het benodigde zand wordt verkregen door uitdieping van het depot.
Voorzover extra zand vrij zal komen zal RWS zich daarover nader beraden.

ZANDBALANS WESTERSCHELDE 1955-1990
Hoeverheden cumulatief

ZANDBALANS WESTERSCHELDE 1955-1990

Hoeveelheden cumulatief

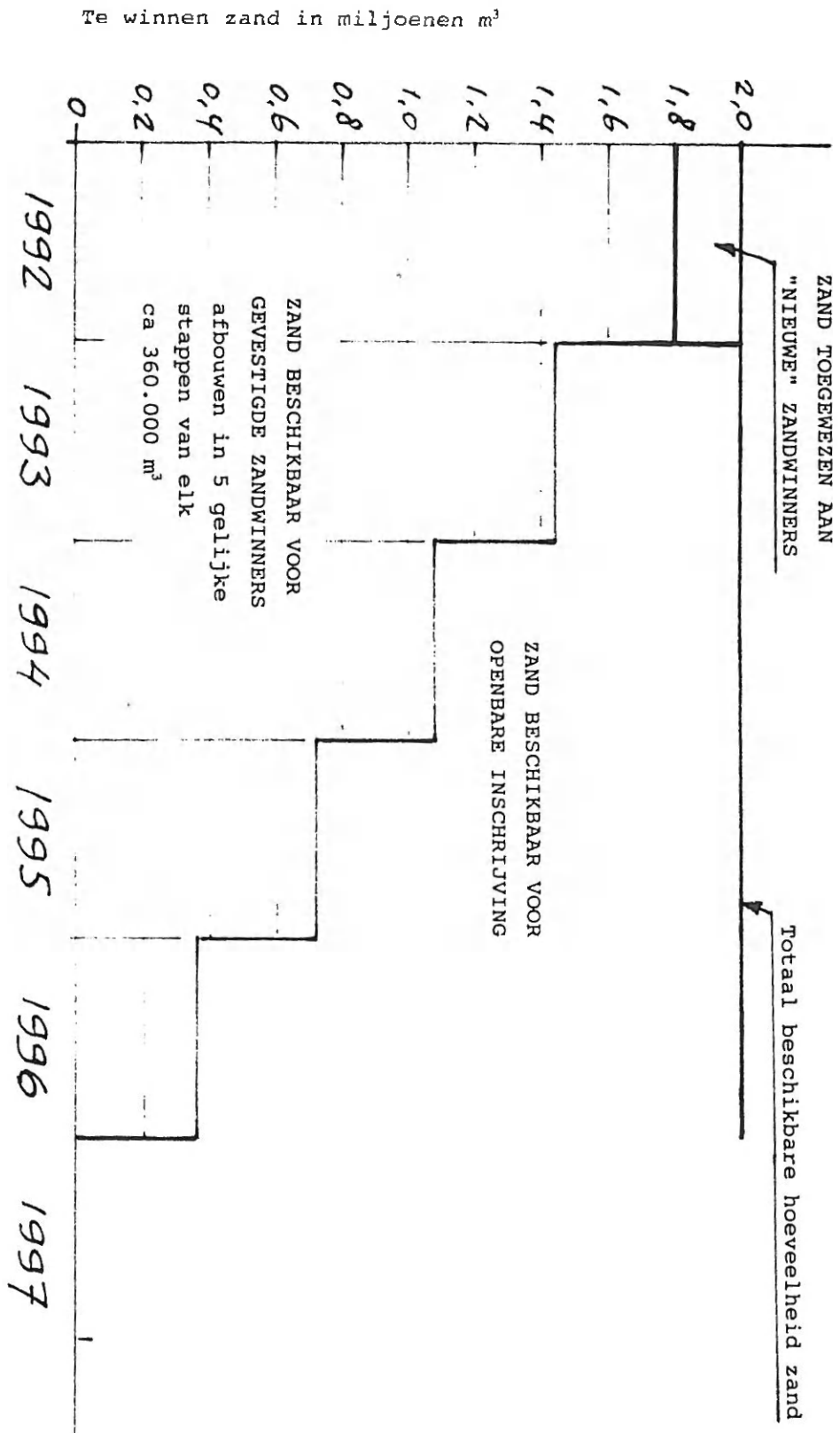

VERKLARING

- A inhoudsberekening
- B baggeren en storten
- C "natuurlijk effect"
- D aandeel zandhandel

ZAND T.B.V. DE COMMERCIELE ZANDWINNING

Verdeling van het zand in de overgangperiode

BIJLAGE 4

Samenstelling werkgroep:

Directie Zeeland RWS

D. van Dam (NWL)

mr. N.C. van Ginkel (SBB)

ing. J. Goedegebure (dienstkring Westerschelde)

ir. B. de Hoop (NWN)

mr. A.I.M. Lambregts (SBB)

drs. R. Postma (AXW)

Dienst der Domeinen (ad hoc)

ir. W. de Boer (Domeinen Goes)

mr. W.J. van Offeren (Domeinen Arnhem)

H.J. Vos (Domeinen Arnhem)